

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
 Administrerende direktør: Marga van der Wal
 Redaksjonssjef og featureredaktør: Mari Skurdal
 Nyhetssjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mimir Kristjánsson
 Kulturredaktør: Haakon Flemmen
 Utenriksredaktør: Yohan Shanmugaratnam
 Utviklingsredaktør: Katrine Ree Holmøy

Utgitt av © Klassekampen AS.
 Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Ny strategi

Den nederlandske finansminister Jeroen Dijsselbloem, som er sjef for eurogruppen, sier at Hellas vil ikke få tilgang til midlene i redningspakken fra eurolandene før landet har begynt å implementere de økonomiske reformene. Dermed legges et nytt press på den greske Syriza-regjeringen, som har et klart mandat fra velgerne om å stoppe den hardhendte nedskjæringspolitikken og finne en løsning på landets gjeld. Samtidig har Syriza gått til valg på å holde Hellas i eurosonen. Problemet er bare at de to tingene vanskelig kan forenes.

Bue Rübner Hansen og Rune Møller Stahl skriver i danske Information at grekerne med Syriza som kaptein nå seiler mellom Skylla og Kharybdis; uhyrene Odyssevs måtte manøvrere mellom i Homers heltedikt Odysseen. Skylla, det sekshodete uhyret på klippen, er de europeiske institusjonene og kreditorene, hvis krav kan fortære det greske demokratiet. Kharybdis, den intense malstrømmen på det åpne hav, er den potensielt avgrunnsdype depresjon som et exit fra euroen kan føre til. Den greske finansminister Yanis Varoufakis mener det er mulig å få til en løsning der Hellas forblir i euroen, samtidig som de harde kuttkravene blir redusert gjennom forhandlingene. Men hans strategi er i krise fordi EU viser liten kompromissvilje. Derfor er også vensrefløyen i partiet, som har argumentert for at det er urealistisk å få til et brudd med kuttpolitikken og gjeldsspiralen, samtidig som man forblir i euroen, på offensiven. Deres alternativ er å forberede seg på grexit hvis man ikke oppnår noe i forhandlingene i Brussel.

Å gå ut av euroen, noe som gjør det mulig å devaluere og bygge opp økonomien på et nytt grunnlag, vil imidlertid ha store sosiale konsekvenser for den hardt prøvede greske befolkningen. En slik strategi for å gjenreise økonomien og den politiske selvstendigheten er derfor avhengig av en stor folkelig oppslutning. Foreløpig har Syriza lovt at det er mulig å få til begge deler, både lettelse i kuttpolitikken og fortsatt euro-tilknytning, men hvis det ikke er mulig, må det greske folket ta stilling til om det er villig til å velge en annen strategi.

BJØRGULV BRAANEN

Fraflyttingsunionen

Kalenderen

11. MARS

Litauens president Daila Grybauskaitė står i dag sammen med Polen på østfronten i Nato mot Russland. I dag er det 25 år siden den nyvalgte nasjonalforsamlingen i Vilnius erklærte Litauen som selvstendig republikk, løsrevet fra Sovjetunionen. Det øverste råd valgte lederen for folkefronten Sajudes, den ultrakonservative musikkprofessoren

Vytautas Landsbergis (57), til president. 11. januar 1990 møtte 300.000 litauere president Mikhail Gorbatsjov i Vilnius med krav om selvstendighet. Bruddet skjedde midt under den sovjetiske folkekongressen i Moskva. Gorbatsjov avviste uavhengighetserklæringen som grunnlovsstridig og ugyldig. 17., 19. og 28. april stengte han av gass-, olje- og kullforsyningene. Nasjonalforsamlingen i Vilnius utformet

Lenins løfte

ikke vedtaket som brudd, fordi den allerede 7. februar hadde erklært innlemmelsen i Sovjet ulovlig. I stedet ble selvstendigheten fra 1918, som Lenin garanterte for i 1920, gjenopprettet i forlengelsen av vedtaket om økonomisk uavhengighet fra Sovjet 22. september 1989 og eget statsborgerskap fra 4. oktober. I 1990 hadde Litauen 3,9 millioner innbyggere. I dag er det bare 2,9 millioner tilbake. **PMJ**

Arbeid uten lønnsvekst, kapital uten rente – hva skjer egentlig?

Alles kamp mot alle

Christian Anton Smedshaug
FOKUS

Verden i dag er et underlig sted. I nesten alle store økonomier har sentralbanken enten nullrente eller endog negative renter, samtidig har mange sektorer knapt hatt lønnsvekst de siste årene.

Den pågående streiken i Norwegian kan illustrere situasjonen. Luftfarten preges av kreativ organisering og generell deregulering som blant annet gir mulighet for å betjene nasjonale ruter med ansatte i utenlandske datterselskap, som flyr på utenlandske betingelser. Organisering i datterselskap verden rundt fører til optimalisering av gevinst basert på plassering av selskapsstrukturer der lønninger og skatter er lavest. Dette er godt kjent fra skipsfarten. Luftfarten går nå samme vei.

I en verden av fri flyt har verken arbeid eller kapital makt til å sette prisen på sine tjenester. Ingen av dem kan generere særlig avkastning. Reallønninger er i beste fall stabile, mens kapital satt i banker eller statsobligasjoner knapt har avkastning. En del stater har faktisk greid det kunststykke å få låne penger gratis gjennom nullrente på obligasjoner. Det finnes åpenbart investorer der ute

som er så redde for fremtiden at de er fornøyde bare de får igjen pengene sine – og de stoler mer på staten enn på bankene. Staten kan jo alltid trykke penger.

Vi kjenner mye av årsakene. Når tilbudet øker raskere enn etterspørselen, synker prisene. Med fri flyt av arbeid svekkes arbeidsternes mulighet til å sette pris på sitt arbeid., og deres markedsmakt svekkes. Lønninger presses ned og lønnsveksten avtar, midlertidig arbeid øker og folk får færre barn. Det slår ut i manglende etterspørsel og en anemisk økonomi.

I Norge kommer det til uttrykk ved at lønnsveksten er svakest i bransjene med høyest innvan-

«Fri flyt skaper overskudd av kapital og underskudd av inntekt»

dringsandel. I andre vestlige land, som USA, ser vi at lønnsandelen av økonomien faller. EUs frie flyt av arbeidskraft mellom Øst og Vest har samme effekter. Det er kun ved en viss knapphet på arbeidskraft at arbeidet har tilstrekkelig forhandlingskraft. Litt knapphet på arbeidskraft er faktisk en samfunnsmessig suksess.

Parallelt stiger kapitalavkastningen raskere enn lønningene. Det vil si: Det er ikke lønsmottakerne som tar produktivitetstevinsten, men kapitaleierne. Det fører til et kapitaloverskudd i samfunnet som presser rentene ned. Når lønningene faller og den sosiale modellen forvitrer blir den økonomiske veksten lav og kapitalen har få

steder å hente avkastning. Det gjelder land som Tyskland, Japan og Italia som eksporterer kapital grunnet lav innenlandsk etterspørsel. Sentralbankenes penetrykking forsterker problemet med overskudd av kapital og det gir lav rente. Da ender kapitalen opp med å hente avkastning i stigende aksjemarkeder og til dels eiendom, men siden dette er basert på en grunnleggende usunn økonomi, skapes det nå nye bobler.

Det betyr at det for tiden er en alles kamp mot alle, der avkastning av arbeid og renter fortsetter å synke i et gjensidig devaluerende system. Det betyr videre lavere priser og

svekkede arbeidsvilkår, noe som sender samfunn etter samfunn inn i en nedadgående spiral. Fri flyt skaper overskudd av kapital, underskudd på inntekt og forvitrede sosiale modeller.

Det står i sterk kontrast til tenkemåten etter andre verdenskrig, som skapte Det tyske økonomiske under. Finansminister i perioden 1949-1963 Ludwig Erhard sa det slik: «Jeg tok altså som utgangspunkt et ønske om definitivt å overvinne den gamle konservative samfunnsstruktur ved å skape en massekjøpekraft hos det brede lag av folket». Denne kjøpekraften er nå i ferd med å avvikles. Verden må vende tilbake til erkjennelsen fra den gyldne etterkrigstiden, skal dette snus.

Christian Anton Smedshaug,
 daglig leder i AgriAnalyse
 cas@agrianalyse.no

Doonesbury

av G.B. Trudeau

Doonesbury Flashbacks